

ИЗ ИНОСТРАНИХ АРМИЈА

Капетан ИСО ЛЕВИ

ОДБРАНА АМЕРИЧКЕ ПЕШАДИСКЕ ДИВИЗИЈЕ

Опште одредбе

Према америчком гледишту, одбрана као вид борбе, не може никад да доведе до решавајућих резултата, тј. до победе. Њен је главни циљ да се добије у времену, док се не створе погоднији услови за прелаз у напад, или да се прелазом у одбрану на једном отсеку фронта, створе услови за напад на другом отсеку или делу фронта.

Америчка правила предвиђају, с обзиром на време које стоји на расположењу за организацију одбране у инжињерском смислу, два вида одбране: „ужурбану одбрану“ (hasty defense) и „благовремену одбрану“ (deliberate defense).

Ужурбана одбрана организује се кад су јединице већ у додиру са непријатељем или је непријатељ у непосредној близини.

Благовремена одбрана карактерише се изградом већих фортификациских објеката за које је потребно више времена и материјала и који се граде још док је непријатељ далеко, или чак и пре отпочетих непријатељстава — за време мира.

С обзиром на добивени задатак, одбрана може да буде: позициона (sustained defense) или маневарска (delaying action).

Маневарска одбрана примењује се са циљем да се одложи решавајућа борба до момента док се не створе повољни услови и не изврше потребне припреме за прелазак у напад или за прелаз на позициону одбрану на некој од линија у позадини.

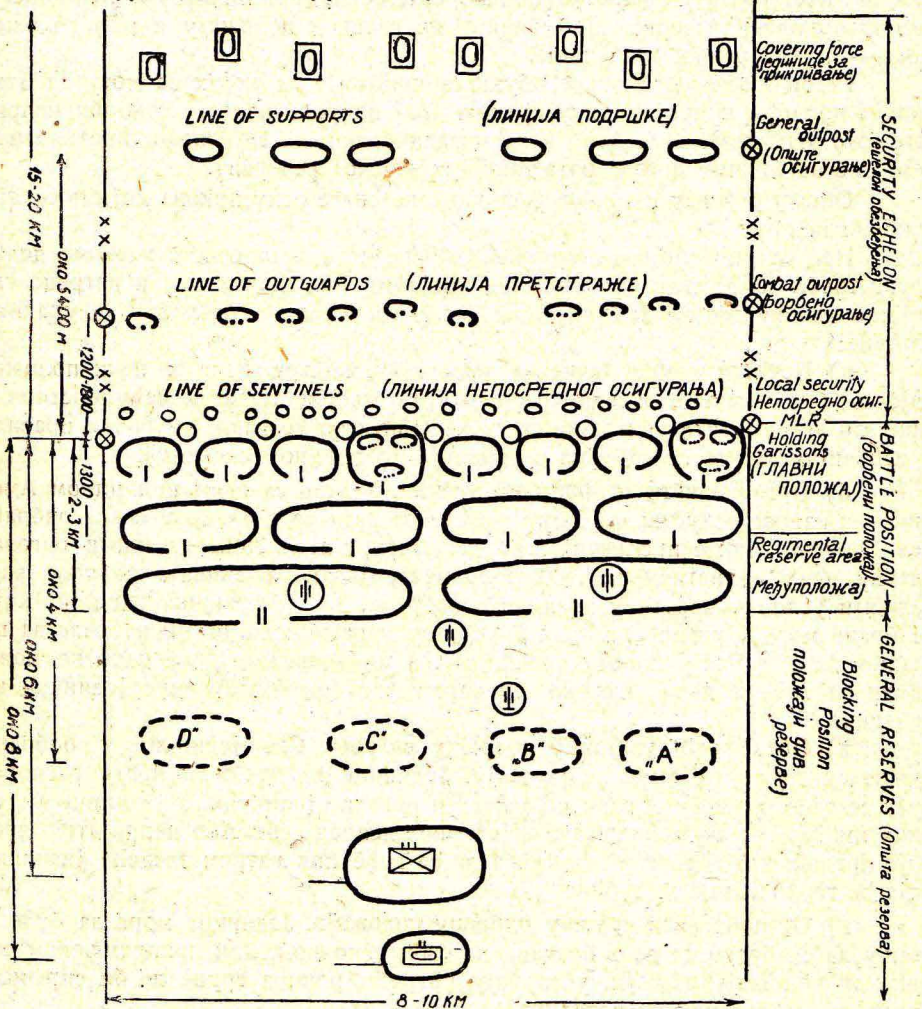
Позициона одбрана води се са циљем да се по сваку цену одбране поседнути положаји. У зависности од степена организованости у инжињерском смислу она може да се оквалификује као „ужурбана“ или „благовремена“ одбрана.

Основни задатак пешадиских јединица у позиционој одбрани је: да борбом делова за обезбеђење задрже и дезорганизују непријатеља и да га обману у погледу правог борбеног распореда јединица у одбрани; да уз подршку других родова војске зауставе непријатеља ватром испред главног положаја или да га одбију у блиској борби. Ако непријатељ успе да продре у положај браниоца, пешадиске јединице морају, у садејству са осталим родовима, да га избаце противнападима и да поново успоставе линију фронта.

Дивизија у позиционој одбрани распоређује се по шеми 1 и има следеће делове: „ешелон обезбеђења“ (security echelon), део који поседује „борбени положај“ (battle position) и „општу резерву“ (general reserves).

ПОЈАС ОДБРАНЕ ПЕШАДИСКЕ ДИВИЗИЈЕ АМЕРИЧКЕ АРМИЈЕ

ОБЈАШЊЕЊА:

положај пеш. одељења
 --- полувода
 водни рејон
 челни ---
 батаљонски рејон
 блокадирајући положај
 (израђује див. резерва)

○ Limiting point - гранична тачка
 --- гранична линија за чету
 --- баталјон
 --- пук
 --- дивизију
 MLR Main line of resistance (предњи крај одбране)

○ механизоване јед. пешадиски пук
 ⊠ тенковски батаљон
 ⊠ дивизион хауб. 105 мм
 ⊠ дивизион хауб. 155 мм

Шема 1

Ешелон обезбеђења може да обухвати: ваздухопловне јединице, јединице за „прикривање“, „опште осигурање“ (general outpost), борбена осигурања (combat outpost) и непосредно осигурање (local security).

Борбени положај код Американца је основни положај у систему позиционе одбране. Он обухвата јединице које поседају и бране отпорне тачке дуж предњег краја одбране¹⁾ (обично батаљони прве линије) и јединице у рејону пуковске резерве, тј. јединице на главном положају и међуположајима — према нашим правилима.

Рејон пуковске резерве обухвата положаје са којих се могу да блокирају продори непријатеља у предњи крај одбране и да се отклони непријатељско угрожавање са бока и из позадине, или да се изврши противнапад (овај рејон обично поседа батаљон у пуковској резерви).

Општу резерву чине све расположиве снаге осим пукова који поседају борбени положај.

При организацији позиционе одбране сваки старешина у своме делу-кргу треба да се стара да обезбеди узајамну подршку трупа и ватрено садејство између делова положаја. Да би се то постигло, потребно је урадити следеће:

а) **Посести чворне тачке на земљишту.** Сматра се да се неки положај најбоље брани ако се поседну и бране само чворне тачке, а међупростори и прилази да се штите унакрсном ватром. (Као што се види, америчка правила у основи траже да се одбрана организује по групном систему).

б) **Организовати одбрану по дубини.** У вези са овим принципом Американци износе искуство из Другог светског рата по коме се у сваки одбранбени положај може продрети, само „ако непријатељ хоће да плати одговарајућу цену“ и истичу да је дубоко постројавање елемената одбране најважнији услов за чврстину позиционе одбране. Зато старешина јединице која се брани мора тако да организује одбрану и распореди трупе и средства по дубини да у случају пробоја непријатеља кроз предњи крај одбране може одмах да спречи даље његово продирање интервенцијом неке јединице из позадине.

в) **Обезбедити узајамну подршку ватром.** Све јединице у одбрани дужне су да се узајамно подржавају. Јединице на предњем крају распоређују се тако да могу ватром подржавати суседне јединице, а јединице у дубини имају задатак да подржавају јединице испред себе. Ако непријатељ пробије предњи крај одбране, он треба да се нађе под ватром следеће јединице која ће га дочекати из дубине.

г) **Организовати кружну одбрану положаја.** Јединица мора да буде у стању да се брани са свих праваца на свом основном, или припремљеном допунском положају на који, у случају потребе, рокира трупе да би спречила опасност са бока или из позадине.

д) **Координирати план ватре.** Према гледишту Американца, чврстину позиционе одбране нарочито зависи од тога колико се правилно и целисходно планира ватрена подршка — у оквиру ватрених могућности браниоца.

¹⁾ Предњи крај одбране Американци називају „главна линија отпора“ (Mine line of resistance) и она је, уствари, замишљена линија која спаја најистакнутије делове одбранбеног система.

Координациони план ватре ради свака јединица. Он треба да обезбеди максималну ватрену подршку свим средствима којима јединица располаже. Координациони план у дивизији обухвата планирање ватре за све време одбранбеног боја, тј. од момента појаве непријатеља на ефикасном ватреном отстојању па до ватрене подршке у противнападима за избацавање непријатеља из одбранбеног положаја.

ђ) **Координирати план ПТ одбране.** Планови за употребу ПТ оруђа, минских поља и препрека усклађују се за обезбеђење положаја од тенковског напада. Циљ ових планова је да се непријатељски тенкови униште испред одбранбеног положаја или избаце, ако се проиђу у систем одбране.

е) **Обезбедити еластичност одбране.** То се постиже припремањем допунских положаја, држањем трупа у резерви и концентрацијама ватре за подршку на предвиђеним рејонима. Стрелачки вод припрема допунски положај који поседа у случају потребе. Пешадиске чете и веће јединице обично остављају до $\frac{1}{3}$ својих снага у резерви, које су спремне да у сваком моменту предузму противнапад у било ком правцу одређеног рејона или отсека одбране. Поред тога, еластичност одбране повећава се централизованом управом ватре.

Осим изнетих главних принципа, при организацији позиционе одбране, Американци постављају захтев да позициона одбрана мора да буде активна и да је организована тако да се нападач обмане и изненади.

Активност се постиже применом маневра, еластичном употребом ПТ средстава и препрека, активним дејством јединица за обезбеђење, садејством ватре свих врста и извођењем противнапада. Противнапади се сматрају основним одбранбеним дејствима и припремном етапом за прелаз из одбране у напад.

Обмана и изненађење непријатеља, углавном, постиже се скривањем стварних положаја и распореда јединица у одбрани. За то се примењују разни начини и разна средства. Овај задатак нарочито имају јединице обезбеђења у претпољу.

*
*   *
*

Пешадиска дивизија у одбрани може да дејствује самостално или у саставу АК — што је чешћи случај. Самостално дејство практикује се само у специјалним условима — када су бокови дивизије осигурани, или онда када има да реши ограничене и краткотрајне задатке.

Пешадиска дивизија може да се налази у првом или другом ешелону АК, односно на предњем крају (на тежишту одбране или на мање важном отсеку фронта) или у резерви АК. Ако се налази у позиционој одбрани, у првом ешелону АК, онда поседа и брани појас одбране у одбранбеном систему АК. Одбранбени положаји у појасу одбране пешадиске дивизије треба да су тако изабрани и организовани да могу зауставити непријатељско напредовање, или присилити нападача да врши прегруписавање и ојачавање снага извлачењем јединица са других отсека или делова фронта.

Појас одбране пешадиске дивизије обично обухвата: појас обезбеђења, борбени положај и положај дивизиске резерве.

Појас обезбеђења организује се кад год је могуће испред борбеног положаја дивизије у циљу да се маневарском одбраном успори и дезоргани-

зује непријатељско напредовање и да се непријатељ обмане у погледу правог протезања борбеног положаја. Број линија организованих за одбрану и распоред снага на њима зависе од конкретне ситуације и улоге појаса обезбеђења у склопу одбране.

У појасу обезбеђења организују се ове линије:

— „линија подршке“ (Line of supports);

— „линија претстраже“ (Line of outguards) и

— „линија патрола“ (Line of sentinels) или линија непосредног осигурања.

Линија подршке организује се на 6.000 јарди (око 5.400 м) од предњег краја одбране на важним природним и вештачким тачкама на земљишту које се уређују као четни и батаљонски одбранбени рејони. (Одговара положајима који се уређују на линији наших предњих одреда, с тим што се код нас ПО истурају на већу даљину (10 — 15 км).

Линија претстраже организује се на удаљењу од 1.200 — 1.800 м од предњег краја одбране. Земљиште између линија претстраже и предњег краја одбране припрема се за вођење маневарске одбране ако то омогућавају општи услови и земљиште. Земљиште на линији претстраже треба да омогући далеко осматрање и дејство митраљеске ватре на већа отстојања. (Потпуно одговара положајима који се уређују на линији нашег борбеног осигурања).

Линија патрола организује се до на 360 м од предњег краја одбране. На тој линији поседају се погодни правци у циљу затварања прилаза предњем крају одбране мањим непријатељским деловима (извиђачким) и постављају осматрачнице са којих се згодно могу да осматрају сви прилази предњем крају одбране. (Одговара нашем непосредном осигурању).

Борбени положај (главни положај и међуположаји) је најважнији елемент дивизиског појаса одбране. Он се састоји од одређеног броја батаљонских рејона одбране, неравномерно распоређених по фронту и дубини, који се међусобно подржавају. Он обухвата батаљонске рејоне одбране прве борбене линије (тзв. „група за прикривање“) и положаје пуковских резерви. Сваки одбранбени рејон унутар борбеног положаја организован је за кружну одбрану са рововима, лисичјим јамама (стрељачким гнездима) за једног, два или три војника, ватреним положајима за оруђа и системом препрека.

Борбени положај пешадиске дивизије у одбрани поседају пукови прве борбене линије борбеног поретка дивизије и с фронта обухвата главну линију отпора (предњи крај одбране), а у дубини — крајњу ивицу одбранбених рејона пуковских резерви. Дубина борбеног положаја не достиже 2—3 км.

Положаји дивизиске резерве

а) „Блокирајући положај“ (Blocking position) обично се организује на прилазима најважнијем земљишном објекту позади пуковских борбених положаја — на око 4 км од предњег краја одбране, што зависи од земљишта.

„Блокирајући положаји“ поседају се у случају да се непријатељ пробије кроз пуковске одбранбене положаје на било ком делу појаса одбране. Са ових положаја треба да се успори и задржи даље непријатељско напредовање у циљу да се спречи заузимање важног земљишног објекта или пу-

ковских борбених положаја или да се створе услови и потпомогне извођење противнапада дивизијском резервом.

б) „Позадински положај“ (Rear position). Осим „блокирајућих положаја“, који се редовно организују као стални елементи дивизијског одбрањеног појаса, предвиђа се и „позадински положај“ у циљу еластичнијег вођења одбране. Овај положај треба да је на таквом удаљењу од главног положаја да нападач, ако жели да га туче својом артиљеријом, мора да врши промену својих артиљериских ватрених положаја.

Повлачење на „позадински положај“ врши се само у случају када ситуација јасно показује да се борбени положај дивизије не може одржати. За повлачење на овај положај тражи се одобрење претпостављеног команданта.

„Позадински положај“ — уколико се организује — одговара, углавном, нашем резервном положају и налази се на 6 — 7 км од предњег краја одбране.

*

* * *

Пешадиска дивизија у одбрани постројава свој борбени поредак у два ешелона (два пука у првом, а један у другом ешелону) или сва три пука у линији.

Борбени поредак дивизије у одбрани обухвата следеће основне елементе: борбени поредак пукова прве линије (на борбеном положају), општу и тенковску резерву и артиљериску групу.

Испред предњег краја одбране, кад год је то могуће, дивизија истура ешелон за обезбеђење.

Пукови првог ешелона, који поседају борбени положај, обухватају групу за прикривање (батаљони на главном положају) и пуковску резерву — пешадиске јединице у другом ешелону борбеног поретка пука (обично пб на међуположају).

Отстојање између ових узастопних ешелона на борбеном положају не треба да прелази ефикасан домет ватре лаког оружја, и треба да буде толико да непријатељска артиљериска ватра, усмерена на један ешелон, не може једновремено наносити губитке и другом ешелону.

Број пукова који ће се употребити за одбрану борбеног положаја дивизије, као и број батаљонских рејона одбране на главном положају зависи од задатка дивизије, важности отсека и земљишта.

Линија разграничења пешадиских пукова одређује се уназад тако да по дубини обухвати све пуковске положаје који су на борбеном положају (2 — 3 км), а испред борбеног положаја највише до границе осматрања са положаја БО.

У зависности од задатка, земљишта и борбеног поретка дивизије у одбрани, резерва може бити јача или слабија. Нормално, дивизија у позиционој одбрани има у резерви један пешадиски пук. Ако се дивизија брани на мање важном отсеку или на широком фронту, резерва је слабија — један до два пб, што је редовно случај када су пукови у линији.

Дивизијска резерва нормално добија два задатка: да поседне и брани један или више положаја који су организовани у циљу заустављања непријатељског продора и да изврши противнапад на непријатеља који се пробио

у одбранбени распоред. Она може бити на једном месту или подељена по батаљонским рејонима у унутрашњости дивизиског одбранбеног појаса.

Да се без потребе не би излагала непријатељској ватри дивизиска резерва не поседа положаје свим снагама све док непријатељ не изврши продор у одбранбени распоред.

Пешадиска дивизија у одбрани обично задржава у резерви свој тенковски батаљон, углавном, под командом команданта дивизије као ударну снагу за извођење противнапада на непријатеља који би успео да се пробије у одбранбени распоред. У противнападу тенковски батаљон се обично придаје општој резерви. Међутим, тежковски батаљон у резерви има изразито ПТ улогу, тј. он треба да је увек спреман да, у случају изненадног продора непријатељских тенковских јединица у одбранбени распоред, ступи у борбу против тенкова.

У америчкој званичној војној литератури предвиђа се и употреба тенковског батаљона пешадиске дивизије по тенковским четама за ојачање ПТ одбране дивизиског одбранбеног појаса, али тако да се и централизовано може употребити у противнападу, ради чега се за такав случај планом предвиђа његова брза концентрација.

Тенковски батаљон у дивизиској резерви поставља се иза опште резерве, обично око 8 км од предњег краја одбране, с тим да се може погодним путевима брзо пребацили на места планираног дејства у противнападима, по варијантама предвиђеним у плану употребе дивизиске резерве.

Пешадиској дивизији у одбрани не мора да се прида артиљерија из састава АК, али јој се може одредити за непосредну подршку до два дивизиона.

Од органске артиљерије обично се одређује по један дивизион хаубица 105 мм на пук прве линије. Ови дивизиони врше непосредну подршку пукова и имају улогу наших ПАГ-ова. Остала два дивизиона, обично дивизион хаубица 105 мм и дивизион хаубица 155 мм, добијају улогу нашег ДАГ-а.

Артиљерија у улози нашег ДАГ-а поставља се на 4 — 5 км од предњег краја одбране, односно иза борбеног положаја.

Дивизиски ешелон обезбеђења образују дивизиске снаге које су упућене испред борбеног положаја. Он обухвата: „јединице за прикривање“, јединице „општег осигурања“ и јединице борбеног и непосредног осигурања. Али, ако дивизија из непосредног додира прелази у одбрану, онда ешелон обезбеђења неће имати све горе наведене елементе. Биће врло чест случај да ће дивизија улутити само борбено осигурање и да се ешелон обезбеђења неће ни образовати.

Када пешадиска дивизија прелази у одбрану ван додира са непријатељем, и кад год ситуација то дозвољава, командант пешадиске дивизије редовно иступа испред појаса одбране потпун ешелон обезбеђења.

„Јединице за прикривање“ (Advanced covering force) шаљу се на 15 — 20 км испред предњег краја одбране. Оне имају задатак да извиђају и осматрају непријатеља у циљу да установе јачину и правце наступања главних нападачевих снага. Поред тога, оне имају задатак да успоре, задрже и дезорганизују непријатеља у току приближавања, тј. извршавају углавном исте задатке као наши извиђачки и предњи одреди, јер воде маневарску борбу са нападачем у циљу задржавања и дезорганизиције његових снага.

Јачина „јединица за прикривање“ може да буде од извиђачке чете или ојачане тенковске чете (ако шаље дивизија) до извиђачког механизованог пука (ако шаље АК).

„Опште осигурање“ (General outpost) има задатак да задржи непријатеља и води борбу за добитак у времену. Истура се на око 5.400 метара испред предњег краја одбране и поседа „линију опште подршке“. Обично се шаље по наређењу команданта дивизије.

Састав „опште осигурања“ може да буде: један до два батаљона пешадије, једна до две тенковске чете, дивизион лаке артиљерије, до једне МПА батерије и чете инжињерије.

У „опште осигурање“ упућују се јединице из састава дивизијске резерве, јер пешадијске јединице пукова на предњем крају треба да организују своје положаје, и њихова одбрана не сме да се слаби истурањем делова у појасу обезбеђења.

Борбена осигурања истура сваки батаљон прве борбене линије по наређењу команданта пука, који уједно одређује његову јачину и општи распоред (обично један до два вода на сваки батаљон). Борбено осигурање истура се на 700 — 800 метара испред предњег краја одбране и има исту улогу и задатке као и наше борбено осигурање.

Непосредно осигурање образују чете прве борбене линије, истурајући на 360 метара испред предњег краја одбране по једно одељење са главним задатком непосредног осигурања четног одбранбеног рејона.

Из одредби америчких правила о одбрани пука (Tactic and technique of infantry — volume I — 1950 год.) може се закључити да дивизија нормално поседа и брани појас одбране од 5—9 км (пук се брани на 2.200 до 4.400 м). Дубина одбранбене зоне дивизије износи око 5—7 км.

На Анциском мостобрану 45 пд бранила је фронт од 9,5 км. На предњем крају борбеног положаја имала је пет батаљона (један батаљон из пука у дивизијској резерви и четири батаљона из пукова прве борбене линије), што износи 1,9 км на батаљон. 3 пд бранила је фронт од 16,5 км са осам батаљона на предњем крају. (Дивизија је била ојачана са три падобранска батаљона и једним „Ranger“ батаљоном, који су дејствовали као пешадијске јединице). Густина поседања износила је батаљон на 2 км фронта.

У вези са досада изнетим видимо да дивизија нормалног састава у позиционој одбрани обично поседа предњи крај борбеног положаја са 4—5 батаљона, на ширини 8—10 км, рачунајући на батаљон по 2 км.

Међутим, ако се распореди у линији, онда пешадијска дивизија може имати 6—7 батаљона на предњем крају одбране, тј. 12—14 км фронта.

За прорачун густине ватрених средстава узећемо формацијска средства и нормална ојачања — два дивизиона полске артиљерије за подршку и батаљон хемиских бацача 107 мм. Уз претпоставку да се дивизија брани на 8 км фронта, густина ватрених средстава на 1 км износила би: 17 артиљеријских и минобацачких оруђа (не рачунајући бацаче 60 мм), односно 26 артиљеријских и минобацачких оруђа ако узмемо у обзир два дивизиона подржавајуће артиљерије и батаљон хемиских бацача; 15 ПП оруђа (рачунајући само органске бестрајне топове 57 и 75 мм); 8 ПА оруђа (рачунајући четвороцевне 12,7 мм митраљезе и двоцевне 40 мм топове из органског састава дивизије), и 17 — 18 тенкова.

*

* *

Пешадиској дивизији у саставу АК командант корпуса одређује границе са суседима, линију „опште подршке“, „главну линију отпора“ (предњи крај одбране) и линију на којој треба да се организују положаји дивизијске резерве.

План противнапада обухвата две или више варијанти по којима се може да изведе противнапад дивизијском резервом. Ове варијанте, које разматрају могуће непријатељске продоре и мере које треба да се предузму, предвиђа штаб дивизије, узимајући за основу највероватније дејство нападача у току одбранбеног боја. Штаб дивизије са командантом опште и тенковске резерве разрађују планове за извођење противнапада по претпоставкама у свима варијантама. Ако услови дозвољавају све ове варијанте проигравају се на земљишту са целокупним људством јединица које су предвиђене за извођење противнапада. Ако то није могуће, цео маневар се проиграва са официрским и подофицирским саставом (на карти или рељефу).

Варијанте могућег непријатељског напада разрађују се са свим противмерама које дивизија треба да предузме у таквој ситуацији, и, пошто их командант дивизије одобри, добијају уговорене називе — на пример „Албе“, „Бакер“, итд., и уносе се у заповест команданта дивизије. Ако је потребно да дивизија изврши противнапад по плану једне од предвиђених варијанти, довољно је да командант дивизије само нареди: „извршити план Албе“.

* *

* *

Командант дивизије руководи дејством јединица ешелона за обезбеђење и настоји, користећи далекометну артиљериску ватру, да нанесе пораз непријатељу још пре његовог подиласка предњем крају. У том периоду, у циљу заваривања, артиљерија дејствује са истурених привремених и резервних положаја.

Када је установљен правац главног непријатељског удара и установљено да непријатељ завршава припреме за напад, артиљерија дивизије, у сагласности са командантом корпуса, отпочиње противприпрему. При томе се ватра усмерава по непријатељским борбеним порецима, нарочито по артиљерији, осматрачницама и центрима везе, са циљем да се разбије непријатељски напад. При подиласку непријатеља предњем крају, на дати сигнал или на тражење артиљериских осматрача, пред предњим крајем ствара се ватрена завеса у којој узимају учешћа сва ватрена средства, укључујући и тешко наоружање јединица резерве. У крајњем случају тражи се артиљериска ватра и са отсека суседних дивизија.

Резерве се употребљавају за повраћање изгубљених делова положаја, за заустављање непријатељског продора и стварање полазних положаја за противнападе крупнијих јединица. Противнапади јединица дозвољавају се само тада када укљичени непријатељ још није успео да се утврди и среди. Ако је тај моменат пропуштен, пуковски противнапади се сматрају нецелиходним, па се организују од стране дивизије и снагама дивизијских резерви.